

Motion till riksdagen

1989/90:Sf8

av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m)

med anledning av proposition 1989/90:48
om kompensation till studerande med
studiemedel för vissa skatteeffekter

Bakgrund

Så sent som våren 1988 beslutade riksdagen om nytt studiemedelssystem. Moderata samlingspartiet vidhöll i riksdagsbehandlingen de förslag till ytterligare åtgärder som vi fört fram i studiemedelskommittén. Våra förslag syftade till att ge de studerande ökade möjligheter att ekonomiskt klara sina studier samt avsluta återbetalningen av studieskulden under den yrkesverksamma perioden.

Redan nu är det uppenbart att det nya studiemedelssystemet inte uppfyller den målsättningen. Allt fler kommer att finna att de efter ett helt yrkesliv fortfarande häftar i skuld till staten för sina studielån. Detta förhållande kommer att inträffa även för personer med goda inkomster och relativt måttlig skuldsättning.

En sådan utveckling är inte acceptabel. Situationen kommer att förvärras när allt fler får klart för sig att högre studier leder till en skuldsättning som man inte kan bli fri från under sitt yrkesverksamma liv. På sikt hämmas därigenom rekryteringen till den högre utbildningen. Många kommer givetvis att fråga sig om det är värt att frivilligt påta sig en livslång börda i form av en extra "akademikerskatt" på fyra procent.

Konsekvenser av skatteuppgörelsen

Den mellan socialdemokraterna och folkpartiet träffade skatteuppgörelsen med sänkta marginalskatter, som finansieras fullt ut bl.a. genom höjda indirekta skatter, slår hårt mot grupper med inga eller låga inkomster. Bland dem märks de studerande.

Bostadskostnaderna ökar också med bortåt 10 procentenheter mer än vad som annars skulle bli fallet. För studerande väger kostnaderna för boendet mycket tungt i budgeten.

Skatteuppgörelsen urholkar dels studiestödets reella värde, dels leder den till en väsentligt ökad skuldsättning. Skattesänkningen kan inte i någon större utsträckning komma studiemedelstagarna till godo under studietiden. Däremot skall de under denna tid medverka till att bestrida kostnaderna.

Redan vid en skuldsättning på 150 000 kronor kommer låntagare med måttliga inkomster enligt centrala studiestödsnämndens (CSN) beräkningar

att behöva inte bara tiden fram till pensioneringen utan ytterligare sjutton år för att reglera skulden. Det är enligt vår uppfattning helt oacceptabelt.

Mot. 1989/90
Sf8

Konsekvenserna blir:

- färre sökande till högre studier.
- kraftigt ökade lånekostnader.
- längre återbetalningstid och växande skuld.
- ökning av antalet människor som inte kan slutföra sina studielån.
- försämrad ekonomi under studietiden.
- ökad risk för social och könsmässig snedrekrytering.
- en ökad rundgång samt
- att främst kvinnor drabbas av dessa effekter.

Såväl CSN som konsumentverket är också mycket kritiska i sina remissyttranden angående skatteutredningarnas förslag.

Kompensation

Den i regeringens proposition 1989/90:48 föreslagna uppräknningen av basbeloppet som kompensation för skattehöjningarna och höjningen av bostadskostnaderna är enligt alla bedömares uppfattning helt otillräcklig.

Om socialdemokraterna med stöd av folkpartiet genomför de föreslagna skattehöjningarna måste andra kraftfulla åtgärder vidtagas för att inte hela studiemedelssystemet skall bryta samman.

Moderata Samlingspartiet kan inte acceptera den finansiering av de sänkta marginalskatterna som socialdemokraterna och folkpartiet föreslår, då effekterna blir alltför kännbara för många svaga grupper och regioner.

Vi yrkar därför i enlighet med vad som framförs i vår motion om inkomstskatten för 1990, m.m. i första hand avslag på regeringens förslag till kompensation till de studerande för vissa skatteeffekter.

Vi står fast vid vår uppfattning att även för de studerande är skattetrycket och strukturen i skattesystemet viktiga förutsättningar för att en satsning på högre utbildning skall vara attraktiv.

Utvecklat studiemedelssystem

Moderata samlingspartiet anser att studiemedelssystemet måste förändras om det skall ha möjlighet att rekrytera tillräckligt många lämpliga personer till högre utbildning. Vi kan inte acceptera den sociala och könsmässiga snedrekryteringen, den ökande mängd återbetalningsskyldiga som inte hinner slutföra sina studielån och den livslånga utbildningsskatt på fyra procent som återbetalningssystemet innebär.

Vi förordar en omläggning av systemet för studiefinansiering efter bland annat följande riktlinjer:

- * det s.k. fribeloppet för heltidsstuderande bör avskaffas.
- * en del av studieskulden för studerande med lång studietid skall avskrivas.
- * forskarutbildning skall stimuleras genom en extra avskrivning för den som avlägger doktorsexamen.
- * nuvarande inkomstbegrepp ändras från sammanräknad inkomst till taxe-

rad inkomst för att sökandes verkliga betalningsförmåga skall kunna fastställas.

- * studiestöd skall utgå även till de ungdomar som bedriver gymnasiestudier utomlands.
- * effekterna av räntenivån på studielånen skall prövas innan beslut om höjning tas med anledning av en eventuell omläggning av skattesystemet.

Trots att det nu gällande studiemedelssystemet just har trätt i kraft behövs redan nu en översyn för att komma till rätta med bristerna. Dessa systemfel blir nu uppenbara och förstärks kraftigt av föreslagna förändringar av skattesystemet.

Regeringen bör få i uppdrag att snarast lägga förslag om reformering av studiemedelssystemet i den riktning som vi här redovisat.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen i avvaktan på förslag till ett nytt studiemedelssystem avslår regeringens förslag till ändrade beräkningsgrunder i det nuvarande studiemedelssystemet.

Stockholm den 27 november 1989

Ann-Cathrine Haglund (m)

Birgitta Rydle (m)

Ulf Melin (m)

Birgit Henriksson (m)

Göran Allmér (m)

Birger Hagård (m)

Hans Dau (m)

Rune Rydén (m)

Elisabeth Fleetwood (m)

Mot. 1989/90
Sf8

